





## Zuivel werkt!



**D**e zuivelsector is één van de grootste en meest vitale landbouwsectoren in Nederland en ziet er in getallen zo uit:

- 18,5 duizend melkveebedrijven
- 1,47 miljoen melk- en kalkkoeien, 0,22 miljoen melkgewten
- 1,2 miljoen hectare grasland en snijmaais (28% oppervlakte Nederland)
- 12 miljard kg melkproductie
- 21 industriële ondernemingen, 52 zuivelabrieken
- 57 duizend arbeidsplassen bij productie, verwerking, groot- en detailhandel



> Wil je meer informatie over zuivel? Kijk dan op [www.zuivelonline.nl](http://www.zuivelonline.nl)

> Wil je eens kijken op een boerderij? Kijk dan op [www.zuivelonline.nl](http://www.zuivelonline.nl), [www.camplina.nl](http://www.camplina.nl) (klik op boerderijslagen), [www.klasseboeren.nl](http://www.klasseboeren.nl) of [www.boerenkaas.nl](http://www.boerenkaas.nl) (klik op boerderijbeleving).

**Excursie of bedrijfsbezoek organiseren? Neem dan contact op met een van onderstaande bedrijven:**

<p><b>NOORD-HOLLAND</b></p> <p><b>Henri Wiltig Kaas, B.V.</b> Hoogseijk 8, 1145 PM Katwoude <a href="http://www.henriwiltig.nl">www.henriwiltig.nl</a> Contactpersoon: Mw. M. Thijs (HR-manager), tel: 0299 - 658348 E: <a href="mailto:martine.thijs@wiltig.nl">martine.thijs@wiltig.nl</a></p>	<p><b>ZUID-HOLLAND</b></p> <p><b>Zuivelfabriek de Graafstroom</b> Dorpsstraat 18, 2971 AD Bleskensgraaf <a href="http://www.degraafstroom.com">www.degraafstroom.com</a> Contactpersoon: Mw. J. Egbers (HR-manager), tel: 0184 - 698125 E: <a href="mailto:judith.egbers@degraafstroom.com">judith.egbers@degraafstroom.com</a> NB: i.v.m. verbouwingen zijn excursies pas weer vanaf mei 2013 mogelijk!</p>	<p><b>DRENTHE</b></p> <p><b>DOC-Kaas</b> Buttenvaart 4001, 7905 TC Hoozeveen <a href="http://www.dockaas.nl">www.dockaas.nl</a> Contactpersoon: Mw. E. de Boer (HR-manager), tel: 0528 - 280440 E: <a href="mailto:e.de.boer@dockaas.nl">e.de.boer@dockaas.nl</a></p>
<p><b>GELDERLAND</b></p> <p><b>FrieslandCampina Riedel B.V.</b> Frankeneng 12, 6717 AG Ede <a href="http://www.frieslandcampina.com">www.frieslandcampina.com</a> Contactpersoon: Mw. B. Haisma, (HR-officer) tel: 0318 - 679612 E: <a href="mailto:bettye.haisma@frieslandcampina.com">bettye.haisma@frieslandcampina.com</a></p>	<p><b>FRIESLAND</b></p> <p><b>Hochwald Nederland B.V.</b> Harlingerstraat 65, 8701 WR Bolsward <a href="http://www.hochwald.de">www.hochwald.de</a> Contactpersoon: Dhr. G. Rasing (hoofd Personeel &amp; Organisatie), tel: 051 - 5578805 E: <a href="mailto:g.rasing@hochwald.de">g.rasing@hochwald.de</a></p>	<p><b>FrieslandCampina Domo</b> De Perk 30, 9411 PZ Beilen <a href="http://www.frieslandcampina.com">www.frieslandcampina.com</a> Contactpersoon: Dhr. G. de Rouw (opleidingfunctaris afdeling HR), tel: 0593 - 537171 E: <a href="mailto:paul.derouw@frieslandcampina.com">paul.derouw@frieslandcampina.com</a></p>
<p><b>ArtaFoods Nederland / Nijkerk Dairy</b> Gldenstraat 30, 3861 RG Nijkerk <a href="http://www.arta.nl">www.arta.nl</a> Contactpersoon: Mw. A. van der Wal (assistent HR-manager, afdeling HR), tel: 033 - 2476345 E: <a href="mailto:HR@artafoods.nl">HR@artafoods.nl</a></p>	<p><b>Kaasmakerij Henri Wiltig B.V.</b> Venus 1-6-18, 8948 GW Heerenveen <a href="http://www.henriwiltig.nl">www.henriwiltig.nl</a> Contactpersoon: Mw. M. Thijs (HR-manager), tel: 0299 - 658348 E: <a href="mailto:martine.thijs@wiltig.nl">martine.thijs@wiltig.nl</a></p>	<p><b>DV Nutrition</b> Buttenvaart 4023, 7905 TC Hoozeveen <a href="http://www.dvnutrition.nl">www.dvnutrition.nl</a> Contactpersoon: Dhr. P. Hultink, tel: 0529 - 349 396 E: <a href="mailto:paul.hultink@dvnutrition.com">paul.hultink@dvnutrition.com</a></p>
<p><b>Koninklijke VIV Buisman B.V.</b> Brinkweg 23, 7021 BV Zelhem <a href="http://www.vivbuisman.nl">www.vivbuisman.nl</a> Contactpersoon: Dhr. M. de Buijzer (directeur locatie Zelhem), tel: 0314 - 623045 E: <a href="mailto:info@vivbuisman.nl">info@vivbuisman.nl</a></p>	<p><b>Kaasmakerij Henri Wiltig B.V.</b> Venus 1-6-18, 8948 GW Heerenveen <a href="http://www.henriwiltig.nl">www.henriwiltig.nl</a> Contactpersoon: Mw. M. Thijs (HR-manager), tel: 0299 - 658348 E: <a href="mailto:martine.thijs@wiltig.nl">martine.thijs@wiltig.nl</a></p>	<p><b>FrieslandCampina Kievit</b> Oliemolenweg 4a, 7944 HX Meppel <a href="http://www.kievit.com">www.kievit.com</a> Contactpersoon: Mw. H. van Genne (Supply Unit manager), tel: 0522 - 238138 E: <a href="mailto:harriet.vangenne@frieslandcampina.com">harriet.vangenne@frieslandcampina.com</a></p>



## PROJECT GROENE PRACTISCHE SECTOR ORIENTATIE (PSO)

### Achtergrond

De komende jaren zal de zuivelsector steeds meer geconfronteerd worden met vergrijzing in het personeelsbestand en een daardoor relatief grote uitstroom van (technisch) personeel en vakkennis. Tegelijkertijd blijkt dat onder jonge mensen in het algemeen minder belangstelling bestaat voor de technische richtingen, waardoor het steeds lastiger zal worden om de voorziene uitstroom op te vangen met voldoende instroom van geschikt (technisch) personeel. Juist vanwege de voorziene problemen in de arbeidsvoorziening en kennisborging heeft de zuivelsector in 2010 de handen ineen geslagen om via het [Programma Arbeidsmarkt & Opleiding Zuivelindustrie](#) samen te werken aan oplossingen.

Uit een vanwege dit programma in 2011 uitgevoerde [inventarisatie in de Nederlandse zuivelindustrie](#) bleek ondermeer dat in de zuivelindustrie de gemiddelde leeftijd met 46 jaar inderdaad relatief hoog ligt. Hierdoor bedraagt de gemiddelde uitstroom door pensionering tot 2020 niet minder dan 20%. Dit gegeven in combinatie met de bovengenoemde problematiek van onvoldoende gekwalificeerde instroom zal naar verwachting tot forse tekorten leiden. In specifieke functiecategorieën liggen deze tekorten tussen de 30% en 40%. Het gaat bijvoorbeeld om technisch personeel, operators en logistiek medewerkers.



Een aspect dat in het kader van het zuivelprogramma ook aandacht krijgt is de aantrekkelijkheid van het werk in de zuivelindustrie en de beeldvorming daarover. Op een in november 2011 gehouden [studiedag](#) voor kaderleden van de vakbonden over werken in de zuivel concludeerden deelnemers dat de zuivelindustrie als werkplek eigenlijk helemaal geen

duidelijk imago heeft. Nu meer dan ooit een beroep moet worden gedaan op nieuwe instroom is het dus zaak voor de zuivel om in beeld te zijn bij jongeren als een serieuze en perspectiefvolle optie voor hun toekomstige loopbaan.

### **Groene PSO**

[Practische Sectororiëntatie \(PSO\)](#) is een programma dat scholen in het brede vmbo in de eerste twee leerjaren aan hun leerlingen kunnen aanbieden. PSO heeft als doel leerlingen in die fase een praktische oriëntatie te bieden en hen te ondersteunen bij een sectorkeuze. Binnen PSO bestaat ook de '[groene](#)' PSO, die leerlingen specifiek over de mogelijkheden in de groene sectoren (in brede zin) wil informeren, zodat zij deze kennis kunnen meenemen in hun opleidingskeuzes. De term 'groen' omvat hier zowel de echt groene, als ook verwerkende sectoren zoals de voedingsmiddelenindustrie. De mogelijkheid tot 'groen' blijkt in de praktijk nog vaak onderbelicht. Het gebrek aan passend onderwijsmateriaal speelt daarbij een rol. Vanuit het platform beroepenpromotie, waarin het groene bedrijfsleven en onderwijs samenwerken, is daarom in maart 2011 het project 'Stimulering Groene PSO' gestart. Na een inventariserend onderzoek bij scholen leidde dit in 2012 tot een vervolgfase, waarbij met een aantal deelnemende sectoren daadwerkelijk gewerkt is aan het samenstellen van een onderwijstool voor het vmbo. Dit project heeft concreet vorm gekregen in de periode april-september 2012.

### **Doelstelling**

Doel van dit project was de ontwikkeling van een 'groene PSO box', een tool waarmee leerlingen in het vmbo uitgedaagd worden om kennis te maken met een breed scala aan groene en verwerkende sectoren. Het project was daarmee breder dan zuivel alleen en vormde ook geen direct onderdeel van het programma A&O Zuivelindustrie. Het project is vanuit het PZ wel als duidelijk ondersteunend gezien aan de doelstellingen van het programma, mede vanwege de gemaakte verbinding met scholen. Daarmee paste deelname aan Groene PSO binnen de acties die nodig zijn in het kader van de hierboven geschetste problematiek.

### **Resultaat**

In september 2012 is de *PSO ideeënbox groen* gelanceerd en daarmee beschikbaar gekomen voor het schooljaar 2012-2013. De box is in eerste instantie een fysiek product waarmee docent en leerling invulling kunnen geven aan de lessen praktische sectororiëntatie gericht op de groene en foodsectoren. De box biedt naast opdrachten in zowel klassieke als meer interactieve vorm (via internet), ook de mogelijkheid voor het organiseren van een bedrijfsbezoek of excursie, vaak een belangrijke ingrediënt in PSO. De jongeren kunnen dan immers met eigen ogen zien wat er echt in zo'n bedrijf of sector gebeurt en hoe dat er dan uitziet. In de huidige beeldcultuur is dit een belangrijk aspect.

De box omvat, naast een docentenhandleiding en het opdrachtendeel voor leerlingen, ook een sectie, met daarin opgenomen aanvullende informatie over de participerende branches. Voor zuivel is dit onder het motto "*Zuivel werkt!*" ingevuld met een korte karakterisering van de zuivelsector, links naar diverse informatiesites en een concrete lijst van zuivelbedrijven die benaderd kunnen worden voor een bedrijfsbezoek.

De box is in het scholingsveld enthousiast ontvangen. Half september 2012 hadden al ruim 700 vmbo scholen de box besteld. Dat is circa 60% van het totaal aantal vmbo-scholen in Nederland. Daarmee heeft de *PSO ideeënbox groen* een stevige landelijke dekking gerealiseerd.

### **Bestelmogelijkheid voor scholen**

Scholen hebben nog steeds de mogelijkheid om een '[groene](#)' PSO box te ontvangen. PSO coördinatoren en decanen VMBO onderbouw kunnen via de [website](#) van [primaonderwijs.nl](#)

de PSO-ideeënbox bestellen. Voor vragen over de box, begeleiding of bedrijfsbezoeken, kan men contact opnemen met de projectleider 'Groene PSO': Jannie Takkebos (06-53229433).

**Bijlage:**     [Persbericht AOC-Raad](#)

**Meer informatie:**

[Jurgen Jansen](#)

(Productschap Zuivel, Arbeidsaangelegenheden)



## PERSBERICHT AOC-RAAD

*(5 september 2012)***De PSO Ideeënbox Groen in gebruik!**

Komend schooljaar kunnen alle vmbo-scholen in Nederland aan de slag met de nieuwe PSO (praktische sectororiëntatie) ideeënbox Groen. De box is ontwikkeld door diverse brancheorganisaties die samen de gehele groene sector vertegenwoordigen. Er bleek erg veel behoefte aan goed lesmateriaal dat een goed totaalbeeld schetst van de brede groene sector. Dat bleek nog vaak eenzijdig en ouderwets. De box is inmiddels door 675 vmbo-scholen besteld. De box is opgedeeld in vijf verschillende werelden: de wereld van groene ruimte & groene techniek, planten, dieren, voeding & gezondheid en de wereld van creativiteit in het groen. Via deze ideeënbox kunnen vmbo-leerlingen de wereld van groen ontdekken. De box bestaat uit leuke, interessante en praktische opdrachten. De komende weken worden alle boxen persoonlijk overhandigd op de scholen die een box hebben aangevraagd. Scholen die daar behoefte aan hebben, kunnen komend jaar hulp krijgen bij het gebruik van de box. Ook wordt actief ingezet op het aanbieden van 'doe-opdrachten' bij bedrijven in de regio.

PSO is een programma dat het vmbo in de eerste twee leerjaren aan hun leerlingen kan aanbieden. Het heeft als doel leerlingen in de eerste twee schooljaren een praktische kennismaking met de vmbo-sectoren (economie, techniek, zorg & welzijn en groen) te bieden en leerlingen te ondersteunen bij een sectorkeuze.

Heeft u de box nog niet in huis? PSO coördinatoren en decanen VMBO onderbouw kunnen via de website [www.primaonderwijs.nl/psogroen](http://www.primaonderwijs.nl/psogroen) de PSO-ideeënbox bestellen.

Voor vragen over de box, begeleiding of bedrijfsbezoeken, neem contact op met de projectleider 'Groene PSO': Jannie Takkebos (06-53229433).

